

JMG

Kandidatuppsats
Journalistprogrammet ht13
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Göteborgs universitet

Makten över ordet

**En kvantitativ undersökning om genusrepresentationen
i SVTs Debatt**

Författare: Daniel Kirby och Émelie Vangen Lindgren
Handledare: Marina Ghersetti

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPT OF JOURNALISM, MEDIA AND COMMUNICATION

Abstract

Authors: Daniel Kirby & Émelie Vangen Lindgren

Title: Controlling the Word

Level: Bachelor of Journalism

Location: University of Gothenburg

Language: Swedish

Number of pages: 29

The largest arena for public debate in Sweden is the television show Debatt, airing every week on SVT: Sweden's public service network. Every episode has an audience at around 500.000 viewers. Because the channel is under the rules of the public service agreement, strict rules of diversity are applied.

The purpose of this study is to examine the gender representation in Debatt; to investigate how men and women behave in the context of the televised debate and to see if the programme has managed to reflect an equal representation of the voices of men and women.

We did this by performing a quantitative content analysis of four different episodes of Debatt, with 4 different hosts – two women hosts and two men. The episodes were randomly selected from the complete run time of Debatt, with the first episode from the first host dating back to 2001, and the latest episode from 2013. By doing this, we wanted to investigate exactly how often and for how long men and women were allowed to speak; how often they were interrupted and what subjects they discussed.

We analyzed a total of 1021 units and found that men spoke almost twice the amount of time that women spoke. And when the women were allowed to speak they spoke as a person affected by an issue, or about subjects connected to the private sphere; such as the welfare of children exposed by the media. Men on the other hand totally dominated subjects connected to the public sphere; such as politics and surveillance.

On average, men and women both spoke for 14 seconds every time it was their turn to speak. And opposed to our original hypothesis, men were interrupted more often than women.

The conclusions of our study show that men do occupy a larger space in the televised public debate than women, but that the differences in their respective methods of debate are minimal, and that the divide between the genders is largely based on editorial decisions, rather than the behavior of the debating crowd.

Keywords: *Gender studies, Swedish television, Public debate, Representation in media, Framing,*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte.....	5
2 Tidigare forskning.....	6
2.1 Tv-debatt – en kort historik.....	6
2.2 Tv och det offentliga samtalet.....	7
2.3 Genusforskning.....	7
3. Teorier	9
3.1 Konstruerade kön.....	9
3.2 Genusordning och -kontrakt	9
3.3 Andra maktstrukturer.....	10
3.4 Genus och det offentliga samtalet.....	10
3.5 Framing.....	11
3.6 Agenda setting.....	11
3.7 Sammanfattning och hypoteser	12
3.7.1 Övergripande frågeställningar.....	12
4. Metod och Material.....	13
4.1 Analysenheter och urval.....	13
4.1.1 Hur vi valde.....	13
4.1.2 Programledare.....	13
4.1.3 Avsnitt.....	14
4.2 Variabler	15
4.2.1 Kodschema: Programledare	15
4.2.2 Kodschema: Publik	16
4.3 Validitet och reliabilitet.....	16
4.3.1 Kodare	16
4.3.2 Vad är en replik?.....	17
4.3.3 Tidtagning.....	17
4.3.4 Extern validitet	17
4.3.5 Operationaliseringsproblem.....	17
5. Resultat.....	18
5.1 Publik	18
5.1.1 Utrymme i debatten.....	18
5.1.2 Makten över ordet	18

5.1.3 Genuskontraktet.....	19
5.1.4 Offentliga och privata ämnen.....	19
5.2 Programledare.....	20
5.2.1 Genuskontrakt.....	21
5.2.2 Manliga respektive kvinnliga roller	21
6. Slutsatser	22
7. Diskussion.....	23
7.1 Programledarrollen	24
8. Litteraturförteckning.....	25
B1. Kodbok med definitioner	26

1. Inledning

I dagens samhälle sker den offentliga debatten via media och olika mediala kanaler. Vad som blir diskuterat kring matbordet på kvällarna styrs av medias publicistiska beslut. Men hur ser den offentliga debatten ut? Vem får komma till tals och vilken hänsyn tas det till vad de säger? Vi vill med vår studie försöka ta reda på hur genus påverkar den offentliga debatten, så som den ser ut på tv.

“Medier har en mycket central plats i människors dagliga liv. De utgör vårt viktigaste fönster mot den värld som ligger bortom våra egna erfarenheter”, skriver Jesper Strömbäck i *Medierna och demokratin* (2012 s.11). I SVT:s program *Debatt* bjuds politiker, fackpersoner, kändisar, journalister, lagerarbetare, strippor, bönder, studenter, bloggare, dansbandsfanatiker och alla möjliga människor in för att debattera både små och stora samhällsfrågor som berör dem. Programmets ambition är att vem som helst ska få plats i media och kunna yttra sig om saker som berör dem. På deras hemsida beskrivs programmet *Debatt* på det här viset:

“Varje vecka tar *Debatt* upp de viktigaste och mest aktuella frågorna i samhällsdebatten och låter dem de berör komma till tals. I *Debatt* är diskussionstaket högt och på lika villkor, oavsett om du är hög chef eller arbetslös, politiker eller förstagångsväljare, född i Sverige eller nysvensk. (*Debatt*, 2013).

Vikten av programmet blir tydligare med tanke på det sändningstillstånd som utfärdats av regeringen, där det i den sjunde paragrafen står: “SVT ska beakta programverksamhetens betydelse för den fria åsiktsbildningen och utrymme ska ges åt en mångfald av åsikter och meningssytringar.” (SVT, 2013). Paragrafen ger även tyngd åt vår studie. Hur ser den här mångfalden ut när det kommer till genusrepresentation? Pratar män och kvinnor på samma villkor när de uttalar sig i *Debatt*?

I *Debatt* är målet att alla svenskar som vill ha en chans att debattera saker som rör dem och deras liv ska få det, tillsammans med politiker och andra makthavare. Programmet når en publik på cirka en halv miljon tittare varje vecka (MMS, 2013), och kan med hänsyn till forskning om journalistikens demokratiska plikter (Nord och Strömbäck, 2012), sägas ha ett demokratiskt ansvar när det kommer till vilka ämnen som tas upp och vilka röster som får höras. Därför anser vi att det är viktigt att granska *Debatt*, både ur ett vetenskapligt och ur ett allmänt perspektiv.

1.1 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att ta reda på hur genusrepresentationen ser ut i SVT:s program *Debatt*. Under vårt arbete med uppsatsen har vi hittat många undersökningar som behandlar genus och media, men mycket få som diskuterar och granskar debattprogram. Genusrepresentation *inom* debattprogram har vi haft ännu svårare att hitta tidigare forskning om, vilket gör att vi anser att den undersökning som vi har gjort har relevans både för medieforskningen och för genusvetenskapen.

Vi har valt att fokusera på genusrepresentation; inte för att andra maktstrukturer är oviktiga, utan därför att vi tycker att genus är ett intressant ämne i sig själv, och dessutom en relativt ny parameter inom medieforskningen. Vi erkänner att andra strukturer både existerar och påverkar mänskliga relationer, men har valt att avgränsa vår studie till genus för att ge en klarare bild av *en* påverkande faktor, och rikta vår fulla uppmärksamhet mot den.

2 Tidigare forskning

Vi kommer nedan fördjupa oss i hur olika forskningsområden har utvecklats och ser ut för att ge oss ytterligare förståelse för våra resultat. Vi har nedan valt att titta närmare på hur tv-debatten har utvecklats, en historisk återblick för att kunna förstå varför Debatt ser ut som det gör idag. Vi har även valt att titta vidare på hur genusforskningen har utvecklats och hur den förhåller sig till medie- och kommunikationsvetenskapen, för att få en förståelse för sambandet dem emellan. Slutligen har vi tittat på medieeffektsforskning, som kan svara på vilka konsekvenser tv-programmet kan ha på tittaren.

2.1 Tv-debatt – en kort historik

Följande stycke bygger till stor del på Henrik Örnebrings doktorsavhandling *Debattprogram i svensk TV 1956 – 1996*, som på ett utförligt sätt beskriver hur det svenska debattprogrammet har utvecklats.

Första gången själva ordet *debattprogram* användes om en genre på svensk tv var den elfte februari 1960. Efter det använde man ordet *debattprogram* på samma sätt som vi gör idag: “programtyp som bygger på att inbjuda gäster samtalar om aktuella frågor ledda av en programledare” (Örnebring, 2001, s. 90).

I samband med folkomröstningen om högertrafik hölls den första tv-sända debatten, som visades då SVT gjorde provsändningar som gick ut i Stockholmsområdet. Kort efteråt blev det norm att hålla tv-debatter i anslutning till folkomröstningar och riksdagsval; dessa hölls då mellan partirepresentanter, organisationer och andra åsiktsbärande elitfigurer, och inte mellan människor ur den allmänna befolkningen. Den första partiledardebatten hölls strax innan valdagen för riksdagsvalet 1958.

Från det sena 1950-talet till slutet på 60-talet fanns ett starkt intresse från SVT:s håll att skildra och främja den svenska samhällsdebatten - vilket också syntes i den ansevärda mängd debattprogram som sändes. Få av dessa program blev långvariga, då man med blandade resultat experimenterade mycket med programmets form och funktion. Ta till exempel *Med 20 års åldersskillnad* (4 avsnitt, 1957) där människor från olika generationer debatterade, eller *Café Norden* (13 avsnitt, 1964-1966) där debatten fördes mellan nordiska journalister.

Då ambitionen med de tidiga debattprogrammen var folkbildning resulterade det i att debatterna var extremt styrda och manusbundna. Samtalen efterliknade snarare ett sammanträde i riksdagen eller ett föreningsmöte än de hätska diskussioner man kan få se i Debatt år 2013.

Under 70-talets mer radikaliserade klimat märktes en tydligare uppdelning av debattprogrammen, mellan de som använde sig av underhållning som verktyg och de som hade en hårdare, mer samhällsgranskande ton. Årtiondet förde också med sig en ökad tendens till genreblandning, och debatter med underhållningsinslag blev ett grundformat snarare än ett undantag. En ökad familiarisering i samhället i stort ledde dessutom till en större öppenhet vad gäller ämnen som ansågs acceptabla att tala om i media.

Öppenheten fortsatte även att prägla 80-talets debattprogram, då ett visst mått av kändisdyrkan började märkas i debatterna, i tillägg till en ökad grad av individualisering. Blandningen av underhållning och informativa inslag syns däremot allt mer sällan;

debattgenrena blir mer renodlade. 1987 börjar TV3 sina sändningar ifrån London, och tv:s avreglering går in i sina sista dagar.

90-talet fortsätter att rikta fokus mot den privata sfären och programmets tilltal blir intimare. Programledaren går från att vara en osynlig närvaro till att snarare ha rollen som en sorts framträdande regissör. Debatterna är som regel mer detaljstyrda än tidigare, och det är även under det här årtiondet som publikinteraktiviteten börjar uppmuntras i betydligt högre grad än tidigare.

Kort sammanfattat så har det svenska debattprogrammet gått från att vara en ganska stel historia inspirerad av radioformatet, till att i takt med samhällets förändringar luckras upp och i högre grad engagera människor på en individnivå. Vi kan också generalisera kring att de svenska debattprogrammen sällan till aldrig haft för avsikt att styra samhällsdebatten; utan har oftast försökt skildra samhällsdebatten, och på senare tid i viss mån agera röst åt dem som annars inte hade fått komma till tals.

2.2 Tv och det offentliga samtalet

I sin bok *Borgerlig offentlighet*, från 1962, försöker den tyske filosofen Jürgen Habermas att reda ut begreppet *offentlighet*. Den borgerliga offentligheten blev till i samband med upplysningen under 16- 1700-talet, och hade att göra med den allmänna befolkningens ökande ifrågasättande av, och friställning från, den regerande makten. Allteftersom privatpersonen fick mer och mer inflytande över sitt eget liv uppstod ett behov att samordna och reglera frågor som var gemensamma för befolkningen, och minska beroendet av den härskande eliten. Eller som Habermas uttrycker det: ”Den borgerliga offentligheten kan först och främst förstås som de till publik samlade privatpersonernas sfär” (Habermas, 1962, s. 35)

Offentlighet som begrepp har betydelse för vår uppsats då debatten som genre är den med starkast anspråk på att skildra den offentliga debatten (Örnebring, 2001), som ju är det meningsskapande samtalet mellan privatpersoner om frågor som formar samhället. Habermas hävdar däremot att den offentlighet som presenteras i media bara är en skenbild av ett samtal, och att den massmediala offentligheten bara är en produkt som inte innehåller någon äkta offentlig debatt (1962).

Vi kommer inte att ägna oss åt någon granskning av huruvida Debatt lyckas skildra kärnan i den allmänna opinionen eller ej, utan utgår ifrån Örnebrings syn på debattprogrammet som det närmaste som går att komma en fri, offentlig debatt på tv.

2.3 Genusforskning

Genusforskning har sina rötter i 60-talet då den utvecklades i USA, rörelsen fick fotfäste i den svenska forskningssenen senare under 70-talet menar medieforskaren Gunilla Jarlbro (2006). Under den här tiden ansåg många kvinnor att klassbegreppet inte var tillräckligt för att beskriva maktstrukturerna i samhället, och menade istället att könsbegreppet behövde gå hand i hand med klassbegreppet för att visa på de strukturella skillnaderna som fanns mellan könen. (Jarlbro, 2006).

Genusforskningens fick sin grogrund när kvinnor i västvärlden i allt större utsträckning började studera vid universitet i början på 1970-talet. Forskningen gick hand i hand med den politiska radikaleringen som skedde under 70-talet. Den tidiga forskningen inom ämnet handlade mycket om att komplettera redan gjord forskning med kvinnliga synpunkter och

försöksobjekt, då en stor del av forskningen under den här tiden fokuserade på män - både som forskare och som objekt. (Jarlbro, 2006). Det var även under 70-talet som införandet av termen *patriarkat* som en benämning på en manlig överhet och kvinnlig undergivenhet; termen utvecklade senare och var grogrund för andra teorier kring genusordningen (Wetterberg, 2004).

Genusforskningen och medieforskningen börjar inte samverka i Sverige förrän under 1990-talet. Fram tills dess har genusaspekten inte studerats av medieforskare. Det är en allt större samverkan av ämnen inom humaniora som släpper in genusvetenskapen till medie- och kommunikationsvetenskapen. Under tidigt 90-tal märktes två tydliga grenar inom den genusrelaterade medieforskningen, nämligen mediernas representation av genus samt kvinnliga journalister och deras förutsättningar i ett mansdominerat yrke. Genusrepresentation och villkoren för kvinnliga journalister är fortfarande de två största fälten inom genusrelaterad medieforskning. Att genusrelaterad effektforskning inte alls är lika vanligt kan bero på att effektforskningen har sina rötter i samhällsvetenskapen, medan genusforskningen har sina rötter inom humaniora. (Jarlbro, 2006)

3. Teorier

Vi tar i denna uppsats utgångspunkt i genusforskningen och i medieeffektsteorier som framing och agenda setting.

3.1 Konstruerade kön

I den moderna genusforskningen väljer man att göra skillnad på *kön* och *genus*. Vi kommer från och med nu använda antropologen Gayle Rubins (1975) definition av begreppet på *genus* som en social konstruktion av man och kvinna, och *kön* som beteckning på det biologiska könet. Det talas om "socialt kön" och "biologiskt kön". Skillnaden på *kön* och *genus* är alltså sådan att *genus* baseras på den *sociala* och *kulturella* tolkningen av de biologiska skillnaderna mellan könen. Detta är i sig inte en helt oproblematiskt tolkning av *genus* och likt många andra områden går åsikterna bland forskarna ibland isär. (Jarlbros, 2006).

Den traditionella synen på förhållandet mellan *kön* och *genus* är att *kön* styr *genus*. Ett manligt biologiskt kön skulle därför resultera i ett manligt *genus* (Jarlbros, 2006). Självklart finns det meningsskillnader mellan forskarna, och det är viktigt att framhålla att det inte är den biologiska skillnaden i sig som skapar *genus* utan den kulturella tolkningen och förväntningarna som tillskrivs det biologiska könet.

Genusforskningen är ett forskningsområde med kraftigt varierande tolkningar av *kön* och *genus*. Hur den debatten har förts kommer vi inte gå djupare in på, utan vi kommer använda oss av begreppet *genus* synonymt med begreppet "socialt kön" som de används av historikern Yvonne Hirdman (2001)

Värt att nämna är att när vi i den här uppsatsen använder oss av orden man eller kvinna utan att specificera talar vi om *genusen* Man och Kvinna, med alla definitioner och konnotationer som det innebär.

3.2 Genusordning och -kontrakt

Genusvetare använder sig av begreppet *genusordning*, eller motsvarande termer som t ex. *genusystem*, för att förklara hur *genus* strukturellt påverkar människans sociala förhållanden. Yvonne Hirdman använder sig av termen *genusystem* för att beskriva och förklara den underordnade position som kvinnan intar i samhället (Hirdman, 2001)

Vi bygger vår förståelse av *genusordningen* på Yvonne Hirdmans (2001) beskrivning av och de grundläggande förutsättningar hon presenterar: att manligt och kvinnligt skulle vara lika olikt som det är oförenligt, och att det är mannen som agerar måttstock för vad som i samhället uppfattas som normalt och allmängiltigt. Mannen är norm, kvinnan underordnad.

Om *genusordningen* är de abstrakta system som formar samhällets maktstrukturer så är ett *genuskontrakt* de konkreta följderna av ordningen, så som uppfattningar om hur man/kvinna ska bete sig i olika situationer; hur de skall prata, vad de får säga, hur de skall klä sig och så vidare. Detta är föreställningar som går i arv - enkelt uttryckt så är *genuskontraktet* den praktiska applikationen av *genusordningen*, och variationer av det kan hittas i alla samhällen, i alla kulturer och under alla tidsåldrar (Hirdman, 2001)

All mänsklig kommunikation färgas och systematiseras således av *genuskontraktet*. Västerländsk civilisation befinner sig ständigt i ett tillstånd av producerande och

reproducerande av villkoren för att vara man/kvinna, och detta gör att begreppet genuskontrakt blir ett nyttigt redskap för att studera gränserna mellan manligt/kvinnligt.

Genus- och medieforskaren Maria Edström beskriver i sin avhandling *Tv-rummets eliter* hur män utgjorde två tredjedelar av de personer som syntes på tv då hon gjorde sin granskning år 2000. Undersökningen visade att 33 procent av personerna som visades av SVT var kvinnor; i dessa siffror togs även de som var anställda på tv-kanalen med i beräkningarna (2006).

Maria Edström beskriver också följderna av att sammansättningen av människor ser ut på det här sättet i tv: när tittaren märker att innehavare av en viss roll, ett visst ämne eller ett visst uppdrag i media i majoritet är män kommer rollen, ämnet eller uppdraget att betraktas som någonting ”manligt”. Det samma gäller om majoriteten är kvinnor; rollen, ämnet eller uppdraget blir då automatisk ”kvinnlig” (2006). Detta skapar en uppfattning om att det skulle vara ”naturligt” att vissa positioner innehas av just kvinnor/män – en uppfattning som kan vara svårt att göra sig av med.

3.3 Andra maktstrukturer

Genusforskningen fokuserar på mycket på maktrelationerna mellan män och kvinnor, om vilka förutsättningar och konsekvenser i maktstrukturerna som *genus* skapar, men det finns såklart även maktstrukturer på andra nivåer. Vi är väl medvetna att när vi studerar makten över ordet att det även finns fler parametrar än kön som är av vikt. De involverade personerna i vår studie har även ett etniskt ursprung, en klasstillhörighet, en yrkesroll och så vidare - alla parametrar som påverkar hur en människa är och tänker. Studier av samspelet dem emellan kallas *intersektionalitet* i sociologiskt inriktad forskning, och används för att diskutera hur olika maktordningar samspelar, motverkar varandra och förändras över tid.

Att genuskontraktet är under ständig omvandling skrev vi om tidigare i kapitlet. Genom att uppmärksamma dessa strukturer blir det enklare att betrakta genus som ett system som verkar i samhället, snarare än några egenskaper som tillhör kvinnor eller män. Att uppmärksamma genus som en samhällsstruktur det möjligt att studera dess påverkan och relation till andra system som påverkar hur världen ser ut.

3.4 Genus och det offentliga samtalet

Tidigare i uppsatsen har vi tagit upp Habermas och hans teorier kring offentlighet, och pratat om dem i förhållande till tv-mediet (2.2). Vi tycker även att det är relevant att nämna hur offentlighetsbegreppet har tagits upp i relation till kön- och genusrepresentationsfrågor.

Den amerikanska filosofen och feministen Nancy Fraser underkänner Habermas teorier om den borgerliga offentlighetens påstådda öppenhet genom att påpeka att kvinnor (och andra utsatta minoritetsgrupper) aldrig haft tillgång till offentligheten i lika hög grad som mannen haft (1990). Hon talar då om den vite, medelålders mannen - normbäraren. Den borgerliga offentligheten är en normativ företeelse, och tillhör således honom. Kvinnorna som vill prata får stanna hemma. Som följd av detta förekommer det en indelning i ”mjuka” och ”hårda” ämnen, där till exempel ämnen knutna till politik ses som typiskt ”manliga”, medan typiskt ”kvinnliga” ämnen ofta kan kopplas till familjelivet. Offentligheten är mannens – den privata sfären tillhör kvinnan.

3.5 Framing

Framingteorin, eller *gestaltningsteorin* som den har kallats på svenska, beskriver hur människors attityder påverkas av sättet vi får kommunikation presenterad för oss. Vilka aspekter av en nyhet som medierna väljer att fokusera på, och vilka ord som används för att skildra en händelse kan ha avsevärd effekt på publikens tolkning av nyheten. Att använda sig av *frames* inom nyhetsrapportering förenklar journalistens arbete på så sätt att hen har tillgång till en förberedd "verktygslåda" av ord och fraser med konnotationer som gör att nyheten blir omedelbart begriplig för publiken (förutsatt att publiken är införstådd med den kulturella kontexten) och hjälper dem att sätta den i sitt sammanhang. Människors världsbild påverkas kort sagt av hur medierna väljer att gestalta verkligheten.

Adam Shehata beskriver i *Medierna och Demokratin* att man kan urskilja två dominerande typer av framingeffekter. Sakgestaltningar, eller *issue frames*, som fokuserar på framing som politiskt aktiva, partier och intresseorganisationer ägnar sig åt för att påverka opinionen och på så sätt lyfta fram sig själva och sitt budskap, och ekvivalensgestaltningar - *equivalency frames* - som undersöker uppfattningar och attityder till ämnen som beskrivits med varierande, men logiskt likvärdiga ord och termer (2013).

Teorin om ekvivalensgestaltningar har betydelse för vår undersökning därför att de påvisar hur människor tänker olika kring ämnen beroende på hur de framläggs.

Debatten som tv-publiken tar del av under ett avsnitt av Debatt påverkar alltså enligt gestaltningsteorin hur de sedan kommer att uppfatta de ämnena som behandlas. Samtalen som visas i tv-programmet påverkar tv-tittarnas uppfattning av samhällsfrågor. Eftersom Debatt utger sig för att spegla den offentliga debatten i Sverige ger gestaltningsteorierna relevans åt vår granskning, då det går att anta att programmets urval av gäster och ämnen har effekt på dess publik, och därför även är med och formar den offentliga debatten i tillägg till att skildra den.

3.6 Agenda setting

Agenda setting, eller *dagordningsteorin* på svenska, är en av de mest omskrivna medieeffektsteorierna, och har banat väg för till exempel teorier som framing. Medieforskare är inte överens om huruvida agenda setting och framing ska anses som två olika teorier, eller om de är variationer på samma effekt. I den här granskningen kommer vi att utgå ifrån att de två teorierna är olika.

Medan framing förklarar hur människors attityder förändras beroende på hur information presenteras för oss, är idén bakom agenda setting att frågor som ofta tas upp i media blir frågor som människor anser vara viktiga. Detta är viktigt ur ett medieperspektiv, då en förenkling av händelser är nödvändig för det journalistiska narrativet, och ur ett bredare samhällsperspektiv, då det hjälper allmänheten att fokusera på de frågor som de upplever som viktigast och på så sätt förmedla till kommun, landsting och riksdag vad de kan jobba för att uppnå (Coleman et. al, 2009).

Agenda setting-teorins andra nivå handlar om *hur* media pratar om de frågor som upphöjts som viktiga. Ord och fraser som media använder för att beskriva politiker och händelser, är också de attribut som kommer ligga på allmänhetens tungspets när de själva ska analysera personen och/eller händelsen. Det är främst agenda settingens andra nivå som brukar kopplas samman med framingteorin.

Viktigt att påpeka är att varken agenda setting eller framing är medvetna strategier från redaktioners eller journalisters sida, utan en följd av den automatiska förenkling av verkligheten som journalistiskt producerade nyheter innebär. Eller som McCombs uttrycker det hos Coleman et al: “an inadvertent by-product of the necessity to focus” (2009).

De konkreta följderna av agenda setting är i allmänhet för svåra och komplicerade att redogöra för på ett samhälleligt plan. Ett exempel finner vi hos Coleman et. al., där de beskriver hur ansökningarna till University of Pennsylvania minskade dramatiskt, framför allt bland kvinnor, efter en period av intensiv medierapportering om brott, mord och våldtäkter på universitetsområdet; detta under en period då ansökningarna till jämförbara universitet ökade (2009).

Det är enligt teorin om agenda setting rimligt att anta att en brist på kvinnorepresentation inte bara leder till ett minskat fokus på kvinnor i allmänhet, utan även en bristande uppmärksamhet på de frågor som kvinnor i media vill föra fram i den offentliga debatten. Så här beskriver medieforskaren Anat First följderna av ett medieklimat där kvinnor inte får ta plats i media:

“What we see is often what we believe, and that can be as powerful as ‘reality’ itself. Therefore, the picture of women as presented in the news around the world, may influence women’s ability to enter the public sphere as a symbolic sign as well as an equal participant, a citizen of a democracy.” (First, 2002, s. 38)

3.7 Sammanfattning och hypoteser

Utifrån den forskningen vi har tagit del av och de teoretiska utgångspunkterna vi har så är det troligt att det kommer finnas spår av genusordningen även i Debatt. Inte enbart i vem som diskuterar vilka ämnen, men även i hur mycket utrymme de får att föra fram sin röst. Det finns också teoretiskt stöd till att män skulle kunna utnyttja sin maktposition till att oftare ta ordet, och även att de inte blir störda i lika stor utsträckning som sina kvinnliga meddebattörer.

Genuskontraktet kommer vara märkbart även hos programledarna, men även om en kvinnlig programledare kanske kommer få tala till punkt oftare än en manlig debattdeltagare, så tror vi utifrån våra teorier att en manlig programledare kommer få ett ännu större utrymme i debatten, tala till punkt oftare och inte bli störd.

Eftersom vi inte hittat särskilt många undersökningar som behandlar debattprogram i svensk tv så hoppas vi att med våra resultat kunna bidra inte bara till medieforskningen, men även till genusforskningen.

3.7.1 Övergripande frågeställningar

- Får män och kvinnor debattera på lika villkor i SVT:s debattprogram Debatt?
- Om det inte är så, går det att förklara varför?
- Om det inte är så, vem påverkas av det och hur?

4. Metod och Material

För att kunna besvara våra frågeställningar har vi valt att tillämpa en kvantitativ innehållsanalys. Vi anser att det är den metod som lämpar sig bäst för att besvara våra frågeställningar, då vi inte var intresserade av att analysera vad debattdeltagarna hade att säga och mer intresserade av hur mycket tid de fick att framföra sina åsikter.

Det främsta argumentet för en kvantitativ undersökning ligger i att vi ville undersöka representation och utrymme i den offentliga debatten och således måste mäta stora mängder data, då vi har stora mängder jämförbara variabler som mäter *frekvens* och *utrymme* verkade en kvantitativ metod vara det bästa valet (Esaiasson et al. 2012).

4.1 Analysenheter och urval

För att kunna besvara våra frågeställningar har vi valt att titta och analyserat fyra avsnitt av SVT:s Debatt. Vi har i vår studie valt att skilja på programledaren och hans roll, och på personerna i publiken. Vi tror inte bara att det är intressant att titta på dem separat, utan även att det är nödvändigt för studien att åtskilja dem, då programledaren har ett uppdrag som är såpass annorlunda än publikens och således har andra förutsättningar. Programledarens roll är inte att delta i debatten utan att styra den, vilket också ger hen ett ansvar för att debatten fungerar. Programledaren har också en inbyggd maktposition just på grund av sin roll som programledare, vilket gör att denne inte deltar i debatten på samma villkor som publiken.

När vi skulle välja analysenhet valde vi mellan *replik* och *person*. Vi insåg tidigt i uppsatsskrivandet att det blev problematiskt att koda på person, då vi skulle behöva skriva upp hur många gånger varje person talade och hur länge den personen pratade totalt under hela programmet. Då vi inte var intresserade av att granska debattdeltagarnas uttalanden på individnivå ansåg vi att den metoden inte skulle gagna oss, utan därför att koda varje replik. Med replik menas varje gång någon talar från början till slut, med vissa reservationer. Utöver det har vi kodat vem det är som talar, vad hen talar om, om hen får tala till punkt, om hen blir störd, hur länge hen får prata o.s.v. Ibland är det svårt att urskilja vad en replik börjar och slutar, och om det ska kodas som en eller två repliker. Vi har gjort vad vi kan för att vara konsekventa, och vi diskuterar begreppen och problematiken i våra definitioner vidare i kapitel 4.3.2

4.1.1 Hur vi valde

Då vi ville studera både programledaren samt publiken, gällde det att välja och studera program som kunde passa både våra frågeställningar om publiken och om programledaren. Samtidigt ville vi studera avsnitt som kunde betraktas som standardexempel på hur programmet och/eller säsongen sett ut.

4.1.2 Programledare

Det första vi tittade på var vilka personer som hade varit programledare för Debatt. Då genus är vårt fokus, och utifrån våra teorier om genusordningen (3.2), ansåg vi att det var viktigt att undersöka både manliga och kvinnliga programledare. För att få tillräckligt med underlag valde vi två manliga programledare och två kvinnliga programledare. Några säsonger valdes bort där det hade varit två programledare, främst för att jämförelsen med säsonger där det bara fanns en programledare skulle ha blivit skev och missvisande. Följande personer har haft ensamt ansvar över programledarrollen i Debatt och var de personer vi valde mellan.

- Lennart Persson 2001-2003, 2003-2004, 2004-2005, 2005-2006 och 2009
- Belinda Olsson 2010-2012
- Janne Josefsson 2008-2009, 2010 och 2012
- Sverker Olofsson 2003 och 2004
- Helena Wink 2004
- Katia Elliot 2003
- Stina Lundberg Dabrowski 2008
- Sara Wennerblom Arén 2012
- Kristina Hedberg 2013-

Vissa av dessa personer har gjort betydligt fler avsnitt än andra, Lennart Persson har flest avsnitt med 174 stycken, medan Sara Wennerblom Arén endast har gjort ett enda. När vi då skulle avgöra vilka personer vi skulle välja utav dessa nio programledare, kändes det rimligt att välja programledare som hade gjort några avsnitt och kommit in i sin roll som programledare för Debatt. Vi antog att erfarenhet spelade in och att jämföra ett av Lennart Perssons sista avsnitt med Sara Wennerblom Aréns enda antagligen inte hade gett oss en rättvis bild; därför valde vi helt enkelt de två manliga och de två kvinnliga programledarna som hade gjort flest program, vilket även är de fyra personer som har spelat in flest avsnitt. Dessa fyra personer är Belinda Olsson, Kristina Hedberg, Janne Josefsson och Lennart Persson.

4.1.3 Avsnitt

När de fyra programledarna valts ut skulle vi välja fyra avsnitt att granska. Här ville vi garantera ett så slumpmässigt urval som möjligt, men vi utförde ändå några strategiska bortplock. Först och främst tog vi bort alla specialavsnitt, som till exempel Debatt från Almedalsveckan, specialavsnitten inför EMU-valet och liknande program. Vi valde även bort de fem första avsnitten som varje programledare hade gjort – detta för att vi har en uppfattning om att det tar ett tag att komma till rätta i programledarrollen. När vi hade valt bort de avsnitt som inte lämpade sig för kodning tittade vi igenom de DVD-skivor vi beställt. Efter att vi konstaterat vilka säsonger som fanns på respektive DVD valdes ett avsnitt med varje programledare från en slumpvist dragen skiva ur varje ”programledarhög”.

Det ska tilläggas att vi valde avsnittet med Lennart Persson därför att det hade en högre grad av publikmedverkan och färre politikerpaneler än de andra ur samma säsong, detta för att göra våra resultat jämförbara med de andra programledarnas avsnitt. Programmen vi valde är som följer:

1. Säsong 2, avsnitt 11

I det här avsnittet från 21 november 2001 är Lennart Persson programledare. I avsnittet diskuteras feminism, Harry Potter och bostadskrisen. Diskussionen om feminism sker mellan Vänsterpartiets dåvarande partiledare Gudrun Schyman och Moderaternas dåvarande partiledare Bo Lundgren, och ingen i publiken inbjuds att kommentera. Sedan diskuteras huruvida Harry Potter är skadligt för barn eller inte med representanter från olika religiösa samfund, litteraturkritiker och fans av boken. Efter det diskuteras bostadsbristen i Sverige, främst i Stockholm, och de som debatterar är representanter för olika föreningar, bostadslösa, bostadsägare och dåvarande bostadsminister Lars-Erik Lövdén.

2. Säsong 16, avsnitt 17

Janne Josefsson är programledare för det här avsnittet från 15 maj 2008. Programmet inleds med en diskussion som behandlar artisten Busta Rhymes och hur polisen agerade i samband med ett drogtillslag mot hans loge. Med i diskussion är bland annat en talesman från Polisen, en klubbarrangör och artisten Emrik Larsson. Efter det här så diskuteras löneskillnaderna i Sverige, med fokus på företaget Electrolux som har väldigt stora löneklyftor. Framträdande i diskussionen är en VD, några anställda på Electrolux, fackliga representanter samt olika personer från näringslivet. Efter det diskuteras dansbandens status i Sverige, där artister och fans diskuterar med kritiker/journalister och dansbandshatare.

3. Säsong 19, avsnitt 23

Under Belinda Olsson ledning debatteras det i det här avsnittet från 5 november 2009 kring hur barn exponeras i olika medieproduktioner. I programmet har ämnet titeln Mediabarnen. Fokus ligger på SVT:s program *Ett fall för Louise* där barn i svåra eller jobbiga familjesituationer får prata om sina problem i tv. Framstående i debatten är redaktören för programmet, barnombudsmannen Fredrik Malmberg, Kattis Ahlström från Bris även bloggaren Katrin Zytomierska och en psykolog.

4. Säsong 27, avsnitt 11

I det här avsnittet från den 7 november 2013 så är Kristina Hedberg programledare och i studion diskuteras om tårntningen av Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson är ett hot mot demokratin. Deltagare i debatten är bland annat Björn Söder från Sverigedemokraterna, artisten Carlito och en journalist från Svenska dagbladet, efter det så diskuteras avlyssning främst på internationell nivå från USA med NSA. Deltagare i debatten är en riksdagsledamot från Vänsterpartiet och en från Folkpartiet. Slutligen diskuteras en nyöppnad strippklubb i Kiruna som kommunen vill försöka stänga ner. Deltagare i debatten är kommunpolitiker, ägaren, en strippa och en intresseorganisation.

4.2 Variabler

Fullständiga lista med variabler återfinns i kodboken som finns i bilaga 1. Nedan följer de viktigaste variablerna för vår undersökning för programledare respektive publik.

4.2.1 Kodschema: Programledare

V.6 Initiativ till samtal

Här har vi kollat på vilket sätt programledaren tar ordet, vi har kodat det som att det här kan ske på tre olika sätt nämligen genom att antingen ta en naturlig ingång t.ex. efter att någon har pratat till punkt eller efter ett inslag och så vidare, eller att programledaren avbryter antingen en man eller kvinna för att ta ordet.

V.7 Tala till punkt

En av de viktigaste i vår undersökning; hur ofta programledaren får tala till punkt är ytterst intressant om vi tittar på våra teorier om genus och makt (3.2 och 3.3). Om rådande genusteorier är tillämpbara Debatt skulle man t.ex. kunna anta att kvinnliga programledare inte får prata till punkt lika ofta som män.

V.8 Störd under replik

Det vi har kollat på här är att även om programledaren får tala till punkt så kan hen bli störd av personer som försöker ta ordet, eller helt enkelt pratar i munnen på programledaren. Även upprörda tillrop och försök att tala förbi programledaren med andra debattörer har kodats som störningar.

V.9 Avbruten av

Vi ville även kolla på vem eller vad som avbryter programledaren. Utöver repliker från debattörer har vi märkt att spontana applåder har en tendens att avbryta programledarreplikerna. Om vi återigen ser till våra teorier om genusordningen (3.2) så kan vi anta att män oftare avbryter programledaren och ännu oftare avbryter kvinnliga programledare.

4.2.2 Kodschema: Publik

När vi har kodat publiken så har vi använt oss av ungefär samma variabler och alla variabler som finns ovan återfinns även när vi har kodat publiken, fast anpassade efter publiken. Utöver det har vi tre extra variabler när vi kodar publiken, varav de två första är till för att identifiera vilken debattör som pratar; variablerna slår fast hur gammal personen är och varför personen är där. I den sistnämnda kategorin finner vi bland annat politiker, journalister, drabbade och så vidare (se B1). Vi har i så stor utsträckning som möjligt valt att koda debattören enligt den beskrivning som Debatt ger i form av namnskytt och grafik. Den variabeln som skiljer vårt kodschema för publik och programledare utöver rollbeskrivning är:

V.13 Styrning

Här har vi kollat på huruvida personen följer frågeställningen/debattämnet som programledaren har presenterat eller försöker att diskutera saker runt omkring. Exempel på det kan vi ta från avsnittet där "tårtningen" av Sverigedemokraternas partiledare debatteras och vissa deltagare istället diskuterar den omtalade järnrörsskandalen som skedde ett år tidigare. Vi har valt att koda det här som en antingen eller kategori, där personen antingen håller sig till ämnet eller inte. Om vi återigen ser till våra genusteorier (3.2) så kan vi anta att män i större utsträckning än kvinnor tar samtalen i en egen riktning.

4.3 Validitet och reliabilitet

Vi har under studien stött på problemen som helt enkelt har resulterat i att vissa av våra resultat kan ha blivit missvisande. Så kallade reliabilitetsproblem eller begreppsvaliditetsproblem som finns beskrivna av Esaiasson et. al. (2012) i Metodpraktikan. Inom begreppsvaliditeten återfinns vi problem kring teoretisk definition och empirisk genomförning och helt enkelt systematiska fel. Nedan följer de systematiska problemen vi har haft under uppsatsen.

4.3.1 Kodare

Vi har gjort allt kodningsarbete tillsammans – kodschemat har vi skrivit ihop och bägge har varit närvarande och diskuterat kodningsarbetet under varje avsnitt. På så sätt har vi garanterat att undersökningen hållit ett visst mått av subjektivitet under hela arbetet. Meningsskiljaktigheter vad gäller variablerna har vi diskuterat och löst tillsammans.

4.3.2 Vad är en replik?

En replik är när någon får eller tar ordet, och slutar när personen ifråga slutar att prata. Det låter enkelt, och oftast var det också det, men inte sällan börjar en eller flera personer prata över den debattör som först fått ordet. Ibland får detta debattören att tappa ordet, och då kodas repliken som avbruten och kodningen fortsätter med en påbörjad replik från någon annan. Svårigheter uppstår när en person försöker avbryta, men inte lyckas.

Så vad är skillnaden på en störning och en replik enligt vårt kodschema? En person som får ordet (av programledaren, avbryter någon annan eller som helt enkelt stod på tur för att uttala sig i debatten) och talar till punkt utan att någon annan talar samtidigt – det är en replik i dess mest rättframma definition. En replik när en person får ordet och talar fram till dess att hen blir avbruten. En replik är också när en person får eller tar ordet, och någon annan talar i mun på denne. I ett sådant scenario kommer den andra personens uttalande att kodas som en störning, såtillvida att hen inte lyckas ta ordet ifrån den första personen. Då kommer den första personens uttalande att kodas som en störd och avbruten replik, medan den andra personens uttalande kommer att kodas som en egen replik. Lyckas inte den andra personen avbryta den första kommer den andra personens uttalande inte att kodas alls, utan bara noteras som en störning i den första personens uttalande.

Vem som visas i bild har även betydelse för huruvida uttalandet kommer att kodas som störning eller replik – om två personer talar i mun på varandra är det personen som visas i bild vars uttalande har kodats som replik, och den andra som en störning. Detta därför att programmet valt att fokusera på personen som visas i bild och vad hen har att säga.

4.3.3 Tidtagning

Hur länge varje person får tala är såklart en viktig del av vår undersökning och vi valde därför att ta tid på hur länge varje person får tala. Replikerna har mätts i hela sekunder; eventuella decimaler i tidtagningen har avrundats uppåt. Felmarginalen som avrundningen medför är översiktlig då vi har kodat 1021 analysenheter.

4.3.4 Extern validitet

Med extern validitet syftar vi till Esaiasson et. als. (2012) definition där begreppet syftar till möjligheterna att generalisera kring ett resultat utifrån de analysenheter man har valt. Då tidsbegränsningen har förhindrat oss från att studera mer än fyra avsnitt från en tidsperiod på tolv år, så kan vi inte hävda att vår undersökning är grund för några långtgående generaliseringar kring SVT:s Debatt. Vi hävdar ändå att våra resultat är relevanta och talande, då vi i de fyra avsnitt som vi undersökt har märkt mönster i debatten. Mönster som vi menar talar sitt tydliga språk om de normer som förekommer i SVT:s Debatt.

4.3.5 Operationaliseringsproblem

Vårt största problem med operationaliseringen har varit kategorin V.8 - Initiativ till replik, där den första variabeln, "Naturlig ingång eller blir tilldelad ordet", rimligtvis borde ha varit två separata variabler. Då vi var mer intresserade av störningar och avbrutna repliker (och då vår undersökning inte hänger sig åt samtalsanalys) valde vi att slå ihop dem till en variabel med tanken att den skulle fungera som ett mått för en "vanlig" och balanserad debatt. I efterhand kan man invända att det kunde varit intressant med tanke på granskningen av programledarens roll att studera hur många gånger ordet *tilldelas* en debattör; som ett mått på programledarens inflytande över replikerna.

5. Resultat

Nedan följer våra resultat av den kvantitativa undersökning vi har genomfört av SVT:s Debatt. Totalt kodades 1021 analysenheter varav 440 repliker var från programledare och 581 från publiken.

5.1 Publik

Med publik menar vi alla personer som talar i programmet som inte är programledaren. Alla repliker från dessa är kodade som publik oavsett om de talar via telefon, videolänk eller fysiskt befinner sig i studion. Programmet med Janne Josefsson inkluderar även en form av sidekick – en journalist som sitter i publiken och förmedlar vad tv-tittarna skriver på Debatts hemsida under programmets gång. Då sidekicken agerar röst åt tv-tittarna, och inte utövar den kontroll över samtalet som programledaren har vi kodat denne som en medlem av publiken.

För att undvika att presentera missvisande siffror, och för att göra våra resultat så överskådliga som möjligt, har vi valt att i huvudsak presentera dem i procent.

5.1.1 Utrymme i debatten

1.1	Man	Kvinna	Totalt
Antal repliker	376	205	581
Antal repliker (procent)	65%	35%	100%
Sammanlagd tid repliker (sekunder)	5566	2989	8555
Genomsnittlig längd på replik	14,8	14,6	14,7

Tabell 1.1, Repliker (antal och procent)

Att män får prata i så mycket större utsträckning än kvinnor var ganska väntat och vi märkte tidigt i kodningen att männen var överrepresenterade. Det här stämmer väl överens med de teorier om genuskontraktet vi utgår ifrån. Att män står över kvinnor i samhällets struktur och därmed ges mer utrymme att prata (3.2). Därför blev vi även förvånade när vi räknade på hur länge män respektive kvinnor fick prata när det väl hade ordet. Männen pratade i genomsnitt 14,8 sekunder per replik. Kvinnornas repliker hade ett genomsnitt på 14,6 sekunder. Med reservation för de mycket små marginalerna kan vi alltså konstatera att, när de väl har ordet, får män och kvinnor få tala precis lika länge.

Vi märkte även att vissa program var bättre på att ha en jämn könsfördelning än andra. Där programmet som Belinda Olsson var programledare för var mest jämlikt, med 55 män och 66 kvinnor. Den jämna fördelningen kan dock bero på att man i avsnittet bara debatterar ett ämne, Mediabarnen, och att det ämnet hör till den privata sfären (5.1.4).

Med styrning av samtalet menas de gångerna då debattören frångått ursprungsmålet och/eller den aktuella frågeställningen och styr samtalet i en helt annan riktning. Styrning av debatten görs med varierande framgång, oftast för programledaren tillbaka samtalet till det schemalagda ämnet. Det vi märkte är att försök att styra debatten i en egen riktning oftast var menlös. Vilket dock förvånade oss var att kvinnor och män i lika stor utsträckning försökte styra debatten, där kvinnor gjorde det 6 procent och män 6 procent av gångerna.

5.1.2 Makten över ordet

Vem som får komma till tals beror delvis på programledaren som ger ordet. Fast personer i publiken kan ju också ta ordet från antingen programledaren eller någon annan i publiken. Vår hypotes (3.7) var att utifrån de teorierna om genusordningen (3.2) vi hade var att män skulle i

större utsträckning än kvinnor ta ordet. Så visade sig dock inte vara fallet utan män tog ordet 23 procent av gångerna medan kvinnorna tog ordet 27 procent av gångerna. Om vi ser tillbaka på vilket utrymme män respektive kvinnor får i debatten (5.1.1) så kan faktumet att kvinnor tar ordet oftare än män vara en reaktion på det här, att kvinnor känner ett *behov* av att ta ordet oftare än män för att kunna få utrymme i debatten. En teori skulle kunna vara att utrymmet kvinnorna hade fått i debatten hade minskat ytterligare om de inte hade tagit ordet.

1.2	Män	Kvinnor	Totalt
Tar ordet (antal)	86	55	141
Tar ordet (procent)	23%	27%	24%
Totalt antal repliker	376	205	581

Tabell 1.2, Deltagare tar ordet (antal och procent)

5.1.3 Genuskontraktet

När ordet väl är taget så var vår hypotes (3.7) att männen skulle få tala mer och längre som vi redan har berört i (5.1.1), men även att de skulle få tala till punkt oftare och inte bli lika störda under tiden de pratar utifrån våra teorier om genusordningen i (3.2). Även här var vi lite förvånade över våra egna siffror för män respektive kvinnor får tala till punkt nästan lika ofta. Där kvinnorna får tala till punkt 61 procent av gångerna de talade, medan männen endast får avsluta sina repliker 58 procent av gångerna.

1.3	Man	Kvinna	Totalt
Tala till punkt (antal)	219	125	344
Tala till punk (procent)	58%	61%	59%
Totalt antal repliker	376	205	581

Tabell 1.3, Deltagare talar till punkt (procent och antal)

Resultatet gjorde oss något förvånade, speciellt när vi sedan tittade på hur ofta män respektive kvinnor blev störda under sina repliker. Vår hypotes var att den skulle överensstämma med föregående siffror. Det visade sig dock att kvinnor blir störda 47 procent av gångerna de talar, medan motsvarande siffra för män var 38 procent.

1.4	Man	Kvinna	Totalt
Störd under replik (antal)	143	97	240
Störd under replik (procent)	38%	47%	41%
Totalt antal repliker	376	205	581

Tabell 1.4, Deltagare blir störd under replik (antal och procent)

Att siffrorna visar en debatt som är betydligt jämnare än den vi föreställde oss kan betyda att vi från början tänkt fel kring hur män och kvinnor beter sig i Debatt. Vårt att påpeka är dock att de kvinnor som figurerar programmet i en majoritet av fallen är inbjudna just för att prata, och därför kan tänkas vara mer ”på hugget” än vad som stämmer in på hur kvinnor generellt beter sig i samtalsituationer. Det jämna resultatet kan alltså vara ett tecken på att de inbjudna kvinnorna är mer benägna att ta ordet i debattsituationer.

5.1.4 Offentliga och privata ämnen

Vi märkte under kodningen att utrymmet som män respektive kvinnor får i debatten styrs mycket utav ämnet som diskuteras. Inom de områden som traditionellt varit mansdominerade – ämnen som tillhör den offentliga sfären, som till exempel inrikespolitik och ekonomi –

domineras debatten av män. Exempel från vår undersökning är diskussionen kring tårtingen av Jimmie Åkesson, om övervakning och om bostadsbristen i svenska storstäder, där mansreplikerna utgör mer än 60 procent av alla uttalanden i alla tre debatter.

Ämnen som kan kopplas till den privata sfären – som massuppsägningar från Electrolux och huruvida läsning av Harry Potter är skadligt eller ej – är å andra sidan mer balanserade. Den enda diskussionen där kvinnorösterna är fler än männens är den om hur barn framställs i media. Även den debatten är jämn, med 55 repliker från män och 66 från kvinnor. Även den om feminism innehåller övervägande repliker från kvinnor, men då den bara innehöll två debattörer så säger det mer om dem som personer. I kontrast så innehåller diskussionen om huruvida tårtingen av Jimmie Åkesson är ett hot mot demokratin 53 repliker från män - och inga uttalanden från kvinnor.

1.5	Man	Kvinna	Total
Intro/snack med sidekick	87,5%	12,5%	100%
Mediabarnen	45%	55%	100%
Busta Rhymes	53%	47%	100%
Electrolux	76%	24%	100%
Dansband	76%	24%	100%
Harry Potter	60%	40%	100%
Feminism	46%	54%	100%
Bostadskris	68%	32%	100%
Tårting	100%	0%	100%
Övervakning	84%	16%	100%
Strippklubb	54%	46%	100%
Totalt	65%	35%	100%
N-värde	376	205	581

Tabell 1.5, Manlig och kvinnlig representation inom ämne

I kategorin drabbad (som vi definierat som: ”privatperson vars liv antingen direkt eller indirekt påverkats av ämnet som diskuteras, och som saknar officiell kapacitet att förändra situationen på egen hand”) hittar vi 82 procent repliker från kvinnor, i stark kontrast till de 18 procent av gångerna replikerna kommer från män som kodats som drabbade. Som jämförelse hittade vi 80 procent repliker från manliga politiker, i kontrast till 20 procent repliker från kvinnliga. Det är alltså vanligare att kvinnor får komma till tals som drabbade av en fråga eller ett problem, än som politiskt engagerade.

Även i kategorierna facklig representant, ombud för religiös samfund, artister och näringslivsrepresentant är det övervägande män som kommer till tals. Journalister är någotsånär jämlika, med 56 procent manliga repliker jämfört med 44 procent kvinnliga. Kvinnorna är överrepresenterade i två kategorier: drabbad och bloggare. I vår undersökning är de även majoritet i kategorierna debattör och student, men då underlaget i de kategorierna är för skralt väljer vi att inte analysera dem närmare.

5.2 Programledare

Totalt har det kodats 440 repliker från programledare, varav 167 är från kvinnor och 275 från män. Siffrorna är dock missvisande, då programtiden inte är lika lång för alla de granskade avsnitten. Vi har alltså kodat 90 minuter av kvinnliga programledare (Belinda Olssons och

Kristina Hedbergs program var bägge 45 minuter långa) och 120 minuter av manliga programledare (Janne Josefssons och Lennart Perssons program var bägge 60 minuter långa). Att programtiden är längre för de två manliga programledarna har som följd att de också har fler repliker. För att få en jämförbar siffra har vi valt att istället undersöka antal repliker per minut. Då visar resultaten att de manliga programledarna pratar 2,3 gånger per minut, medan de kvinnliga programledarna pratar 1,9 gånger per minut.

För att undvika att presentera missvisande siffror, och för att göra våra resultat så överskådliga som möjligt, har vi valt att i huvudsak presentera dem i procent.

5.2.1 Genuskontrakt

Vi upptäckte att när publiken talade så visade sig det att de fick tala till punkt ungefär lika ofta. Vi trodde utifrån våra hypoteser (3.7) att programledarna skulle få tala till punkt oftare än publiken vilket också visade sig stämma. Här kunde vi också se en skillnad mellan könen, vilket vi inte märkte hos publiken. Där de kvinnliga programledarna fick tala till punkt 86 procent av gångerna. Medan de manliga programledarna fick tala till punkt 96 procent av gångerna. Skillnaden är större än hos publiken, men fortfarande inte allt för stor, men om vi ser till nästa variabel som är störd under replik så ser vi samma mönster som hos publiken. Att män blir betydligt mindre störda. Där de manliga programledarna blir störda 13 procent av gångerna de talar medan de kvinnliga programledarna blir störda 31 procent av gångerna de talar. Här märkte vi dock en stor skillnad mellan de olika programledarna där Belinda blir störd hela 39 procent av gångerna hon talar medan Kristina Hedberg *bara* blir störd 23 procent av gångerna hon talar. Janne Josefsson blir jämförelsevis störd 9 procent av gångerna han talar, medan Lennart Persson störs 19 procent av gångerna.

1.6	Lennart Persson	Janne Josefsson	Belinda Olsson	Kristina Hedberg	Totalt
Tala till punkt (antal)	128	135	64	79	406
Tala till punkt (procent)	95%	98%	81%	90%	92%
Totalt antal repliker	135	138	79	88	440

Tabell 1.6, Programledare, talar till punkt (antal och procent)

5.2.2 Manliga respektive kvinnliga roller

Det finns som vi pratar om i 3.3 andra parametrar än genus när det handlar om makten över ordet. Än så länge har vi i resultatdelen av den här uppsatsen noterat att makten över ordet kan förknippas med genus i granskningen av i stort sett alla parameterar, men när vi tittade på vissa aspekter av programledarna så märkte vi att genus kanske inte är den övervägande faktorn. Janne Josefsson talar 138 gånger och Lennart Persson 135 gånger trots det här så talar Janne Josefsson i 911 sekunder medan Lennart Persson endast talar i 665 sekunder. Här har Lennart Persson samma siffror som kvinnorna då han endast talar 18 procent av programtiden, vilket gör att han tillsammans med Belinda Olsson är den programledare som tar upp minst programtid.

1.7	Janne Josefsson	Kristina Hedberg	Belinda Olsson	Lennart Persson
Sammanlagd tid repliker (sekunder)	911	551	494	665
Procentuell del av programtiden	28%	20%	18%	18%

Tabell 1.7, Programledare, utrymme i debatten (antal och procent)

6. Slutsatser

Nedan kommer vi sammanfatta våra resultat utifrån forskningsfrågorna vi ställde upp i kapitel 3.7

Får män och kvinnor debattera på lika villkor i SVT:s debattprogram Debatt?

Nej, Män får komma till tals betydligt oftare än kvinnor. Det finns andra aspekter där det är mer jämlikt, som i hur länge män respektive kvinnor får tala när det väl har ordet. Kvinnorna får också i större utsträckning komma till tals som deltagare i debatten som offer eller drabbade, medan män oftare får komma till tals som politiker.

Om det inte är så går det att förklara varför?

I stort stämmer våra resultat med de teorier som vi tar upp i teorikapitlet. Då kvinnans sfär är den privata, får hon således oftast komma till tals när debatten gäller barn och familjeliv. Den offentliga sfären tillhör mannen, och de gånger kvinnan pratar om politik eller ekonomi är det för att en man har fattat ett beslut som drabbar henne.

Om det inte är så, vem påverkas av det och hur?

En halv miljon människor tittar på Debatt varje vecka. Enligt medieteorier om framing och agenda setting, och med hänsyn till resultaten av vår forskning, skapar sig dessa tv-tittare en bild av verkligheten där kvinnor i det offentliga inte bara är färre än vad de verkligen är, men där kvinnors åsikter heller inte ges den vikt eller det utrymme som de borde ha.

7. Diskussion

Vi påbörjade vår undersökning med en vag idé om att genusrepresentationen i Debatt inte riktigt nådde upp till de mål som beskrivs på programmets hemsida. Vår initiala, onyanserade bild av programmet var att männen pratade högt och länge om inrikespolitik och ekonomiska frågor, medan kvinnor släpptes in för att med tårar i ögonvrån och darrande röster debattera barnavård och amning i det offentliga, och sedan bli avbrutna när en man kände för att flika in. Under arbetets gång slog vi fast att debatten var ojämnt fördelad mellan könen, men inte alltid på de sätt som vi trodde innan granskningen.

Resultaten som presenteras i föregående kapitel talar sitt tydliga språk: procentuellt sett pratar varje man och varje kvinna nästan exakt lika länge när de säger någonting i programmet; som vi presenterat tidigare är en standardreplik drygt 14 sekunder lång både för män och för kvinnor (5.1.1). Fristående från annan information är 14 sekunder var en till synes jämn fördelning. När 65 procent av replikerna som uttalas i de granskade programmen kommer från män snedvrids däremot debatten kraftigt i männens favör. Bägge könen debatterar huvudsakligen med hjälp av sakliga argument. Kvinnor är mer benägna att framträda i egenskap av *drabbad* av en fråga, medan män oftare framträder i någon form av auktoritetsroll; 80 procent av politikeruttalandena kommer till exempel från män, medan 82 procent av uttalandena från de *drabbade* är kvinnors.

Debatt bjuder in gäster för att prata om ämnen som berör dem. Ett medvetet urval sker. Gäster som tackar nej till att dyka upp, och måste ersättas med någon ny; andra gäster som tackar ja med en gång, vilket lämnar programmet med människor som har mer eller mindre starka kopplingar till debattämnet. Det är rimligt att anta att genusrepresentationen får stå åt sidan när de enda gästerna som tackat ja bara är män, eller kvinnor, men vi drar oss från att teoretisera kring detta då vi i vår undersökning bara studerat slutproduktionen, och inte redaktionella urvalet. Huruvida debatterna som kodats är skraddarsydda av Debattredaktionen, eller fullt med "andrahandsval" vet vi inte. Vår undersökning mäter bara den färdiga produkten – den bild av verkligheten som programmet erbjuder tittaren.

En intressant bild som vår undersökning målar upp är de stora skillnaderna mellan det redaktionella urvalet och på deltagarnas beteende i debatten. När vi betraktat hur replikerna fördelas mellan de olika debatterna har vi märkt en uppdelning i manligt och kvinnligt; offentligt och privat; hårt och mjukt. Skillnader som blivit tydliga när vi jämfört replikerna från till exempel tårningsdebatten och den om mediabarnen. Men vår undersökning visar också att varje man och kvinna procentuellt sätt får tala precis lika länge när de uttalar sig, och procenten skiljer sig heller inte på något dramatiskt sätt mellan de två när det kommer till störningar och avbrott. Själva debatterande skiljer sig alltså inte väsentligt mellan män och kvinnor. På så sätt omkullkastar debattörernas beteende de normer som vi förväntade oss hitta.

Skillnaderna mellan manligt och kvinnligt är alltså ett resultat av redaktionella beslut, snarare än deltagarnas sätt att debattera i programmet. Med bakgrund i vårt teorikapitel menar vi att representationen i Debatt sätter upp ramar för tittarnas verklighetsförståelse, och att programmet på så sätt bidrar till att förstärka normer om "manligt" respektive "kvinnligt" – normer som inte verkar ha någon grund i verkligt mänskligt beteende.

Vårt material är inte tillräckligt brett för att vi ska kunna dra några definitiva slutsatser, men vi har kunnat hitta mönster som vi anser vara en korrekt beskrivning den offentliga debatten. Eller åtminstone så nära som ett tv-program kan komma en offentlig debatt.

7.1 Programledarrollen

Resultaten av vår undersökning visar på att det är en skillnad på manliga och kvinnliga programledare, vilket var väntat. Programledaren oavsett kön fick mer respekt när hen pratade än någon i publiken, vilket känns självklart med tanke på positionen programledaren har gentemot publiken. Kön är inte det enda som styr maktrelationer.

De kvinnliga programledarna störs betydligt oftare än de manliga, vilket kan tolkas som ett tecken på att kvinnor som grupp får mindre respekt än sina manliga kollegor. Å andra sidan visar våra siffror att publiken hade betydligt starkare tendens att avbryta Belinda Olsson än Kristina Hedberg, vilket inte kan tolkas som beroende av någonting annan än personliga faktorer. Sett i procent är Belinda Olsson den som står ut mest - de andra tre är relativt jämna på 23 (Kristina Hedberg), 19 (Lennart Persson) och 9 (Janne Josefsson) procent störningar under det totala antalet repliker.

I korthet kan vi konstatera att skillnaderna i programledarstil inte bara kan kopplas till genus utan även har att göra med personlighet – Janne Josefsson pratar till exempel mer än 10 procentenheter mer än Lennart Persson, trots att de bägge är män och bägge leder ett Debattprogram som är 60 minuter långt. Att Janne Josefsson pratar en större del av programtiden beror delvis på att det i hans program förekom en "sidekick"; en journalist med ansvar att förmedla reaktioner från tittare som hörde av sig via sms och via Internet, och därmed ägnades en del programtid åt att prata med honom.

7.3 Förslag på vidare forskning

Vår studie ger en inblick i genusrepresentationen så som den har sett ut i SVTs Debatt. Vi har dock bara skrapat på ytan med vår uppsats. För att få en mer utförlig bild av hur tv-programmet skildrar den offentliga debatten, krävs ett något bredare forskningsunderlag vad gäller tid- och ämnesperspektiv. Intressanta fortsättningar på vår granskning vore att till exempel granska en utvald säsong, eller följa en programledare under den tid som hen är ledare för Debatt.

Vidare fokuserar vår uppsats på två ämnen genusrepresentation och den offentliga debatten i SVTs Debatt. Vidare forskning kan följa båda dessa spår.

Offentlig debatt är ganska avgränsat till små utrymmen i det redaktionella materialet, speciellt där "vanliga" människor får uttrycka sina åsikter. Därför föreslår vi liknande granskningar av andra mediala forum för offentlig debatt. Denna slags granskning skulle kunna fokusera på insändare i dagspress eller Ring P1 i SR.

Vidare skulle tv-programmet Debatt kunna studeras ur ganska många vinklar; en studie med fokus på etnisk bakgrund tror vi hade varit intressant (vi misstänker att vi där skulle märka en tydligare skillnad över tid än vad som kunde utläsas av våra egna resultat), eller en intersektionell, fördjupad studie som inte bara tar hänsyn till genus, utan även tar hänsyn till faktorer som till exempel klass och etnisk bakgrund.

8. Litteraturförteckning

Coleman, Renita., McCombs, Maxwell., Shaw, Donald & Weaver, David (2009) "Agenda Setting" i K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Ed.) *The handbook of Journalism studies* (s. 149-160) New York: Routledge

Debatt (2013). Programbeskrivning. Hämtad 2013-10-24, från <http://debatt.svt.se/om/>

Edström, Maria (2006) *TV-rummets eliter*. Göteborg: Göteborgs universitet

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

First, Anat (2002). All women should cry: The presentation of women in foreign news. I *The European journal of Communication Research*. 2002, Volume 27, Number 1.

Fraser, Nancy (1990). Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy. I *Social Text*, Number 25/26.

Habermas, Jürgen (1962). *Borgerlig offentlighet*. 4 uppl. Lund: Arkiv förlag.

Hirdman, Yvonne (2001) *Genus - om det stabila föränderliga former*. 3 uppl. Malmö: Liber.

Jarlbro, Gunilla (2006) *Medier, genus och makt*. Lund: Studentlitteratur.

MMS (2013). Tittarsiffror. Hämtad 2013-10-23, från <http://hottopweb.mms.se/Weekly/Program/2013-41/Sites/1001001?Column=TvRating&Direction=Descending>

Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (Red.) (2013) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur

Rubin, Gayle (1975) The traffic in women : Notes on the political Economy's of Sex. I *Toward an Anthropology Women*. New York: Monthly review Press: 157-210.

Shehata, Adam (2013) "Medierna och makten över publiken" i L. Nord & J. Strömbäck (Red.) *Medierna och demokratin* (s.317-341). Lund: Studentlitteratur

SVT (2013). Sändningstillstånd. Hämtad 2013-10-31, från <http://www.svt.se/omsvt/fakta/public-service/article122887.svt/binary/S%C3%A4ndningstillst%C3%A5nd%20fr%C3%A5n%202010>

Wetterberg Carlsson, Christina (2004) "Från patriarkat till genussystem - och vad kommer sedan?" i C. Carlsson Wetterberg & A. Jansdotter (Red.) *Genushistoria en historigrafisk exposé* (s. 135-160). Lund: Studentlitteratur

Örnebring, Henrik (2001) *TV - Parlamentet debattprogram i svensk TV 1956-1996*. Göteborg: Göteborgs Universitet

B1. Kodbok med definitioner

Kodschema - Koda på replik (publik)

Varje gång en person säger något. En replik räknar vi från det att personen börjar prata tills den blir avbruten eller får tala till punkt. Oftast har det varit lätt att urskilja, men ibland blir det problematiskt när personer pratar i munnen på varandra.

V.1 Säsong

Vilken säsong repliken kommer i från

V.2 Avsnitt

Vilket avsnitt repliken kommer ifrån

V.3 Ämne

Här har vi kodat ämnet som har diskuterats. Det har alltid vart klara övergångar och aldrig några tveksamheter kring vilket ämne som diskuteras.

- 1. Intro/Snack med sidekick**
- 2. Mediabarnen**
- 3. Busta Rhymes**
- 4. Electrolux**
- 5. Dansband**
- 6. Harry Potter**
- 7. Feminism**
- 8. Bostadsbrist**
- 9. SD-tårta**
- 10. Avlyssning**
- 11. Strippklubb i Kiruna**

V.4 Person

Här har vi kodat på personens genus. Kategorin övrigt la vi in som en paraplyterm för debattdeltagare som inte kan definieras enligt den binära könsindelningen.

- 1. Man**
- 2. Kvinna**
- 9. Övrigt**

V.5 Ålder

Här har vi gjort en ungefärlig bedömning baserat enbart på personernas utseende, vilket gav oss en ungefärlig bild hur åldersrepresentationen ser ut.

- 1. Ungdom**
0-18 år
- 2. Ung vuxen**
19-29 år
- 3. Medelålder**
30-55 år
- 4. Äldre**
56+ år

V.6 Roll

Här har vi kodat på vilken roll personen som pratar är där i egenskap av. Vi har genomgående gått på grafiskskylten Debatt har gett personen och alla andra har vi kodat in som övrigt.

- 1. Politiker**
- 2. Näringsliv**
- 3. Föreningsperson**
- 4. Debattör**
- 5. Journalist**
- 6. Anhörig**
- 7. Drabbad**

8. Myndighet

9. Artist/Författare/Verksam inom underhållningsbranschen osv

10. Psykolog

11. Konsult/Coach/Rådgivare

12. Bloggare

13. Student

14. Sidekick

15. Facklig representant/Arbetsgivarorganisation osv

16. Representant för religiöst samfund

99. Ej urskiljbart

V.7 Längd (sekunder)

Hur länge personen pratade mätt i sekunder.

V.8 Initiativ till replik

Hur personen fick ordet.

1. Tilldelad ordet/Naturlig ingång

2. Tar ordet

V.9 Tala till punkt

Om personen fick tala till punkt.

1. Ja

2. Nej

V.10 Störd under replik

Om personen blev störd under sin replik.

1. Ja

2. Nej

V.11 Avbruten av

Om personen blev avbruten och i så fall av vem.

1. Inte avbruten

2. Av man

3. Av kvinna

4. Av kvinnlig programledare

5. Av manlig programledare

6. Av applåder

9. Övrigt

V.12 Retorik

Om personen argumenterar baserat på känslor eller med sakliga argument. Jämför "Jag tycker att det här är fruktansvärt" med "Det här är fruktansvärt på grund av X och Y".

1. I huvudsak baserat på känslor

2. I huvudsak baserat på saklighet

3. Ej urskiljbart (för kort)

V.13 Styrning

Om personen diskuterar ämnet eller försöker leda bort samtalet till egna intressen.

1. Leds av frågeställning

2. Tar initiativ om riktning i samtalet

3. Ej urskiljbart

V.99 Kodare

Vem som kodar.

1. Émelie

2. Daniel

Kodschema - Koda på replik (Programledare)

V.1 Säsong

Vilken säsong repliken kommer i från

V.2 Avsnitt

Vilket avsnitt repliken kommer i från

V.3 Ämne

Här har vi kodat ämnet som har diskuterats. Det har alltid varit klara övergångar och aldrig några tveksamheter kring vilket ämne som diskuteras.

1. Intro/Snack med sidekick

2. Mediabarnen

3. Busta Rhymes

4. Electrolux

5. Dansband

6. Harry Potter

7. Feminism

8. Bostadsbrist

9. SD-tårta

10. Avlyssning

11. Strippklubb i Kiruna

V.4 Person

Vilken av programledarna som talar

1. Janne Josefsson

2. Belinda Olsson

3. Lennart Persson

4. Kristina Hedberg

V.5 Längd (sekunder)

Hur länge de pratar mätt i sekunder

V.6 Initiativ till samtal

Hur programledaren tar ordet.

1. Avbryter man

2. Naturlig ingång

3. Avbryter kvinna

V.7 Tala till punkt

Om programledaren får tala till punkt.

1. Ja

2. Nej

V.8 Störd under replik

Om programledaren blir störd under sin replik.

1. Ja

2. Nej

V.9 Avbruten av

Hur programledaren blir avbruten och i så fall av vem.

1. Inte avbruten

2. Av man

3. Av kvinna

4. Av applåder

9. Övrigt

V.10 Retorik

Om personen argumenterar baserat på känslor eller med sakliga argument.

1. I huvudsak baserat på känslor

2. I huvudsak baserat på saklighet

3. Ej urskiljbart (för kort)

V.99 Kodare

Vem som kodar.

1. Émelie

2. Daniel